

Informacja na temat zasad gwarantowania depozytów w systemie rosyjskim

1. Informacje ogólne

Instytucją gwarantującą depozyty w Federacji Rosyjskiej jest Agencja Gwarantowania Depozytów (ros. „Агентство по Страхованию Вкладов”; ang. “Deposit Insurance Agency” - DIA). Agencja rozpoczęła działalność 1 stycznia 2004 roku na mocy Ustawy o gwarantowaniu depozytów osób fizycznych w bankach Rosyjskiej Federacji z 23 grudnia 2003 roku (Федеральный Закон о страховании вкладов физических лиц в банках Российской Федерации). DIA jest wydzieloną instytucją państwową, której działalność finansowana jest ze środków banków objętych gwarancjami. Środki na rozpoczęcie działalności przez Agencję w wysokości 3 mld RUR (ok. 105 mln USD) pochodziły z budżetu federalnego.

Do zadań DIA należy ubezpieczanie depozytów złożonych przez osoby fizyczne w bankach działających na terytorium Federacji Rosyjskiej, wzmocnienie zaufania społecznego do rosyjskiego systemu bankowego, promowanie bezpiecznego deponowania środków finansowych w bankach oraz wypłata sum gwarantowanych w przypadku zawieszenia działalności przez te podmioty. DIA jest również odpowiedzialna za sprawną likwidację niewypłacalnych banków. W październiku 2008 roku agencja otrzymała tymczasowo dodatkowe uprawnienia w zakresie działań naprawczych zmierzających do ograniczenia ryzyka wystąpienia upadłości banków. System rosyjski jest zatem systemem gwarantowania depozytów z rozwiniętą funkcją *risk minimizer* i *resolution*.

Dla własnych potrzeb DIA prowadzi także działalność analityczną, która pomaga Agencji w realizacji zadań statutowych. Funkcja ta została znacząco wzmocniona po roku 2008, kiedy zadania DIA zostały rozszerzone. Analizowana jest m.in. w odstępach kwartalnych, półrocznych i rocznych sytuacja finansowa banków, wielkość i struktura wkładów w rosyjskim systemie bankowym, a także sporządzane są roczne i trzyletnie prognozy kondycji sektora bankowego.

Działania Agencji realizowane są na podstawie przyjętej 30 listopada 2010 roku Strategii Rozwoju Agencji Gwarantowania Depozytów do 2015 roku (Стратегия развития Агентства по страхованию вкладов на период до 2015 года).

Członkami systemu gwarantowania depozytów w Rosji jest obecnie 906 banków. W Polsce nie działają oddziały banków rosyjskich. Podobnie na terytorium Federacji Rosyjskiej nie działa oddział żadnego banku polskiego.

DIA jest członkiem zarówno Europejskiego Forum Gwarantów Depozytów (EFDI), jak też Międzynarodowego Stowarzyszenia Gwarantów Depozytów (IADI).

2. Organy decyzyjne

Organami decyzyjnymi DIA są Rada Dyrektorów Agencji, Zarząd oraz Dyrektor Generalny. Rada jest najważniejszym organem DIA, składającym się z trzynastu członków: siedmiu przedstawicieli rządu Federacji Rosyjskiej, pięciu Banku Rosji (banku centralnego) oraz Dyrektora Generalnego. Rada Dyrektorów wybiera ze swojego grona Przewodniczącego Rady, którego kandydaturę zgłasza Rząd Federacji Rosyjskiej. Ustawa o gwarantowaniu depozytów osób fizycznych w bankach Rosyjskiej Federacji nie określa czasu trwania mandatu członków Rady. Mandat wygasa w chwili odwołania członka Rady przez delegującą go instytucję.

Zarząd DIA jest powoływany przez Radę Dyrektorów na wniosek Dyrektora Generalnego na pięcioletnie kadencje. Liczba członków Zarządu określana jest przez Radę. Obecnie w skład Zarządu DIA wchodzi ośmiu członków, w tym Dyrektor Generalny i jego dwóch zastępców. Są oni pełnoetatowymi pracownikami Agencji. Zarząd działa na podstawie regulaminu, który zatwierdzany jest przez Radę Dyrektorów i odpowiada za bieżącą działalność DIA, w tym podejmuje decyzje o wypłacie środków gwarantowanych deponentom.

Dyrektor Generalny, który jest członkiem Zarządu, wybierany jest na pięcioletnią kadencję przez Radę Dyrektorów na wniosek Przewodniczącego Rady. Dyrektor Generalny reprezentuje DIA w relacjach z rosyjskimi instytucjami państwowymi, podmiotami zagranicznymi oraz instytucjami międzynarodowymi. W jego kompetencjach leżą także sprawy kadrowe, podział zadań i obowiązków między swoich zastępców oraz wydawanie rozporządzeń i regulacji wewnętrznych dotyczących działalności Agencji.

Przewodniczącym Rady Dyrektorów DIA jest Aleksiej Kudrin, Minister Finansów Rosji. Dyrektorem Generalnym Agencji jest od początku jej istnienia Aleksander Turbanow.

Agencja ma również ciało doradcze, zwane Radą Ekspertów, które składa się z wybitnych przedstawicieli stowarzyszeń bankowych, ekspertów w zakresie finansów i prawa oraz pracowników naukowych uczelni wyższych. Zadaniem Rady Ekspertów jest doradztwo DIA w zakresie funkcjonowania systemu gwarantowania depozytów oraz likwidacji instytucji kredytowych. Skład osobowy Rady zatwierdzany jest przez Dyrektora Generalnego Agencji. Obecna Rada liczy 29 członków.

DIA jest dużą instytucją finansową, zatrudniającą 531 pracowników (stan na 1.01.2011 r.). Pracują oni w siedmiu departamentach (organizacji gwarantowania depozytów, restrukturyzacji banków, likwidacji banków, inwestycyjnym dla funduszu gwarantowania depozytów, ekspercko-analitycznym, regulowania roszczeń wierzycieli, zarządzania aktywami) oraz kilku wydziałach i jednostkach wydzielonych.

3. Zakres gwarancji depozytów i zasady wypłaty środków gwarantowanych

DIA gwarantuje osobom fizycznym wkłady na rachunkach w bankach licencjonowanych w Federacji Rosyjskiej. Gwarancje obejmują 100% zgromadzonych środków do wysokości 700.000 RUR (ok. 25.000 USD). Gwarantowane są zarówno depozyty w rublach rosyjskich, jak i w walutach obcych. W przypadku wspólnych rachunków dwóch lub więcej osób, nie występuje zasada zwielokrotniania wysokości limitu gwarancyjnego. Wypłata środków z gwarancji następuje zawsze w rublach rosyjskich.

Gwarancjom DIA nie podlegają depozyty przedsiębiorstw, instytucji finansowych, agencji rządowych i samorządowych. Świadczenie z tytułu gwarancji nie przysługuje w odniesieniu do środków pochodzących z przestępstw kryminalnych, w tym transakcji związanych z praniem brudnych pieniędzy.

W Federacji Rosyjskiej stosuje się zasadę kompensacji sumy depozytów z zobowiązaniami klienta wobec danego banku (np. z tytułu zaciągniętego kredytu, w tym na karcie kredytowej).

Wysokość limitu gwarancyjnego została podwyższona do aktualnego poziomu jesienią 2008 roku. Do tego czasu limit wynosił 400.000 RUR, przy czym depozyty w wysokości przekraczającej 100.000 RUR gwarantowane były w 90% (tzn. maksymalna wysokość wypłaty gwarancyjnej mogła wynieść 370.000 RUR).

Proces wypłaty środków gwarantowanych rozpoczyna decyzja Banku Rosji, będącego władzą nadzorczą nad systemem bankowym w Federacji Rosyjskiej, o cofnięciu licencji danemu bankowi.

W ciągu siedmiu dni od momentu otrzymania z banku przez DIA pełnego rejestru deponentów, Agencja ogłasza w środkach masowego przekazu informację o miejscu i terminie wypłat. Następnie, nie później, niż po miesiącu od otrzymania rejestru deponentów DIA rozsyła pocztą listy informujące o rozpoczęciu wypłat na adresy korespondencyjne deponentów, znajdujące się w rejestrze banku. Formalnie wypłata środków gwarantowanych rozpoczyna się po trzech dniach roboczych od złożenia przez danego deponenta w Agencji wypełnionego wniosku, jednak nie wcześniej, niż po 14 dniach od dnia, w którym bankowi została cofnięta licencja.

Wypłaty dokonywane są za pośrednictwem wybranego przez DIA banku agenta, lub też przez samą Agencję, gdy wypłata dotyczy niewielkiej liczby deponentów. Wypłaty z gwarancji realizowane są przelewami bankowymi lub w gotówce.

4. Źródła finansowania i zasoby finansowe DIA

Rosyjski system gwarantowania depozytów jest systemem finansowanym przez instytucje członkowskie na zasadzie *ex ante*. Wysokość składki uzależniona jest o wielkości depozytów osób fizycznych zgromadzonych przez banki, ale tylko tych, które podlegają gwarantowaniu (tzn. depozytów do wysokości 700.000 RUR na jednego klienta w danym banku). Składka członkowska opłacana jest cztery razy w roku, co kwartał kalendarzowy. DIA ogłasza każdorazowo (jednak nie później, niż 45 dni przed terminem płatności) wysokość stawki procentowej służącej do wyliczenia należnej składki. Zgodnie z Ustawą o gwarantowaniu depozytów osób fizycznych w bankach Rosyjskiej Federacji jej wysokość nie może przekroczyć 0,15% w wymiarze kwartalnym. Obecnie jego poziom wynosi 0,1%. W praktyce oznacza to, że rocznie każdy bank wpłaca do kasy Agencji równowartość 0,4% sumy gwarantowanych depozytów. W szczególnych przypadkach ustawa dopuszcza okresowe podniesienie stawki do 0,3% kwartalnie, jednak na nie dłużej, niż dwa kwartały w ciągu kolejnych 18 miesięcy.

Ustawa przewiduje również obniżenie składki do maksymalnie 0,05% zgromadzonych depozytów uprawnionych do wypłaty gwarancji w przypadku, gdy zasoby funduszu przekraczają 5% zagregowanej wartości depozytów w bankach. Płatności składek zostają

natomiast automatycznie zawieszane, gdy zasoby funduszu gwarancyjnego przekroczą 10% zagregowanej wartości gwarantowanych depozytów w bankach.

Stabilność finansową Agencji Gwarantowania Depozytów gwarantuje budżet federalny. Ustawa przewiduje, iż w przypadku wystąpienia deficytu funduszu w wysokości do 1 miliarda rubli (ok. 35 mln USD) Rząd Federacji Rosyjskiej udzieli Agencji w ciągu siedmiu dni kalendarzowych nieoprocentowanego kredytu. Jeżeli deficyt przekroczyłby 1 miliard rubli, a rząd federalny nie był w stanie alokować wnioskowanej przez Radę Dyrektorów DIA kwoty, rząd skieruje do parlamentu projekt odpowiedniej nowelizacji federalnej ustawy budżetowej na dany rok finansowy.

Według stanu na 1 lipca 2011 roku wielkość funduszu gwarantowania depozytów wynosiła 139,6 mld RUR (ok. 5,0 mld USD). Środki te inwestowane są w papiery dłużne emitowane przez przedsiębiorstwa rosyjskie (47%), rządowe papiery wartościowe (38%), depozyty w Banku Rosji (7%) i akcje (6%). W formie gotówki przechowywane jest 2% środków.

Łączna suma depozytów osób fizycznych w Rosji wyniosła na koniec 2010 roku ok. 7.500 mld RUR (ok. 267 mld USD), z czego ok. 60% stanowiły depozyty gwarantowane do 700.000 RUR. Oznacza to, iż zasoby funduszu gwarancyjnego były równe ok. 3% łącznej wartości depozytów objętych gwarancjami.

5. Działalność pomocowa i likwidacyjna

DIA ma pełne uprawnienia do przeprowadzania procesu uporządkowanej likwidacji instytucji członkowskich systemu gwarantowania depozytów. Likwidacja banków odbywa się na mocy odrębnej Ustawy o upadłości instytucji kredytowych z 25 lutego 1999 roku oraz artykułu 15.4 Ustawy o gwarantowaniu depozytów osób fizycznych, który wskazuje na Agencję, jako podmiot pełniący rolę likwidatora instytucji kredytowych w Rosji.

W czasie kryzysu finansowego lat 2008-2010 DIA dokonała wypłaty środków gwarantowanych w 74 przypadkach upadłości banków. W okresie pierwszych siedmiu miesięcy 2011 roku przypadków takich było jedenaście. Największa upadłość, wiążąca się z wypłatą środków gwarantowanych przez DIA miała miejsce 21 lipca 2011 roku. W tym dniu Bank Rosji cofnął licencję bankowi kazachskiemu AMT Bank. Bank należał do pierwszej setki największych banków Rosji. Deponenci zgromadzili w nim ponad 15 mld rubli (równowartość ok. 540 mln USD). Bank AMT należał m.in. do państwowego funduszu kazachskiego Samru-Kazyna (w 22 proc.).

Bank ten jest także największym dłużnikiem rosyjskiego banku centralnego (7,5 mld rubli). Powodem odebrania licencji było naruszenie prawa bankowego oraz niewiarygodne sprawozdania finansowe banku. AMT lokował środki w aktywa niskiej wartości oraz nie tworzył wymaganych rezerw na wypadek strat. DIA ogłosiła, że suma wypłat jest rekordowa w historii rosyjskiej bankowości i wynosi ok. 13 mld RUR (470 mln USD).

28 października 2008 roku weszła w życie w Rosji Ustawa o dodatkowych działaniach zmierzających do wzmocnienia stabilności systemu bankowego do 31 grudnia 2011 roku. Nadała ona Agencji nowe, tymczasowe uprawnienia do podejmowania działań pomocowych w systemie bankowym mających na celu ograniczenie liczby upadłości banków. Działania te realizowane są na wniosek Banku Rosji. Agencja może na podstawie przyjętego przez strony programu naprawczego udzielać pomocy finansowej bankom lub innym podmiotom nabywającym udziały zagrożonego banku. DIA jest również m.in. uprawniona do sprzedaży aktywów, stanowiących zabezpieczenie zobowiązań danego banku wobec Banku Rosji. Środki na działalność pomocową DIA pochodzą z budżetu federalnego, pożyczek Banku Rosji oraz z funduszu gwarantowania depozytów. Wykorzystanie środków z tego ostatniego źródła możliwe jest wyłącznie wtedy, gdy nie narusza to bezpieczeństwa finansowego tego funduszu, a podjęte działania wpływają na ograniczenie kosztów DIA w przypadku likwidacji danego banku.

W pierwszym półroczu 2011 roku Agencja była w trakcie przeprowadzania 11 postępowań naprawczych. Środki DIA wydatkowane na działalność pomocową według stanu na 1 lipca 2011 roku osiągnęły ponad 292 mld RUR (ok. 10,5 mld USD), z czego 197 mld RUR pochodziło z budżetu federalnego, a pozostała kwota z pożyczek z Banku Rosji.

6. Dane kontaktowe

Агентство по страхованию вкладов

Deposit Insurance Agency

4, Verkhniy Taganskiy tupik

109240 Moscow, Russia

Strona internetowa: www.asv.org.ru

Telefon: 00 7 495 725-3141

Faks: 00 7 495 745-2868

E-mail: info@asv.org.ru

7. Syntetyczne porównanie cech polskiego i rosyjskiego systemu gwarantowania depozytów

	Polski system gwarantowania depozytów	Rosyjski system gwarantowania depozytów
Realizowane funkcje	Gwarantowanie depozytów oraz działalność pomocowa	Gwarantowanie depozytów osób fizycznych, działania pomocowe, uporządkowana likwidacja
Limity gwarancyjne	100.000 EUR w 100%	700.000 RUR w 100% (równowartość ok. 25.000 USD)
Maksymalna wypłata	100.000 EUR	700.000 RUR
Kompensacja z zobowiązaniami	NIE	TAK
Wyłączenia spod gwarancji		
Instytucje finansowe wskazane w art. 4 (5) Dyrektywy 2006/48/WE	TAK	TAK
Firmy ubezpieczeniowe	TAK	TAK
Rząd i administracja centralna	TAK	TAK
Władze samorządowe	NIE	TAK
Banki	TAK	TAK
Fundusze inwestycyjne	TAK	TAK
Fundusze emerytalne	TAK	TAK
Kadra zarządzająca	TAK	TAK
Akcjonariusze banku	TAK	TAK
Bliscy osób odpowiedzialnych	NIE	NIE
Inne przedsiębiorstwa w tej samej grupie	NIE	TAK
Podmioty nieuprawnione do sporządzania uproszczonych sprawozdań finansowych	NIE	TAK
Depozyty nieimienne	TAK	TAK
Depozyty przyjmowane na indywidualnych warunkach, które przyczyniły się do upadłości banku	NIE	NIE
Dłużne papiery wartościowe emitowane przez bank	TAK	TAK
Depozyty w walutach obcych	NIE	NIE
Depozyty związane z praniem pieniędzy	TAK	TAK

Podstawowe różnice między działającym w Polsce Bankowym Funduszem Gwarancyjnym, a Rosyjską Agencją Gwarantowania Depozytów są następujące:

- DIA ma szerszy zakres uprawnień, obejmujący przeprowadzanie procesu uporządkowanej likwidacji banków;

- Gwarancjami rosyjskiej DIA objęte są jedynie depozyty osób fizycznych; brak gwarancji dla depozytów podmiotów prawnych, a limit gwarancyjny jest ponad pięciokrotnie niższy, niż w Polsce;
- Przedstawiciele instytucji członkowskich systemu nie zasiadają w organach decyzyjnych DIA, a jedynie w składzie ciała doradczego zwanego Radą Ekspertów;
- W systemie rosyjskim dokonywana jest kompensacja sumy depozytów z zobowiązaniami klienta wobec upadłego banku;
- Wypłata środków gwarantowanych w Rosji następuje w ciągu 14 dni kalendarzowych od dnia cofnięcia licencji bankowej;
- Z uwagi na liczne upadłości banków w Rosji składka członkowska w postaci opłaty kwartalnej ustalona jest na wielokrotnie wyższym, niż w Polsce poziomie.

Warszawa, 5 sierpnia 2011 r.